

Diákönkormányzatok

Az iskolai diákképviselőtekről, az önszervezés, illetve az érdekképviselő (jogvédelem) intézményesíthettségéről nagyon keveset tudunk. S amit tudunk, rendszerint az is megbízhatatlan, hézagos és gyorsan avuló. Nemcsak országos vagy legalább regionális átnézeti kép nincs, hanem rendszerint egy iskolaváros két szomszéd iskolája sem tud a másokról. Az persze sejtethető, hogy ha vannak is – mindenekelőtt az iskola hagyományaira épülő, a testület pedagógiai programjához többé-kevésbé illeszkedő – „házi kísérletek” diákönkormányzat szervezésére és működtetésére, azok részint túlságosan is személyfüggők (a segítő tanár pedagógiai ethosza, az igazgató illetve a testület értékválasztása és toleranciája, a diákevezetők kiválasztásának esetlegessége okán), részint rendkívül kiszolgáltatottak a gyakorlatilag általános feltételhiánynak (saját források, helyiség-használat, a segítő pedagógus munkájának erkölcsi és anyagi elismertsége, pontosabban ezek hiánya miatt), részint kiszámíthatatlan sérülékenyek, mivel szervezettségük, a működés formalizáltsága, a jogok és köteleességek tisztázottsága és garanciái, a hatékonysághoz szükséges állampolgári technikák ismeretlensége és a skeres konfliktuskezeléshez elengedhetetlen, legalább elemi szintű problémamegoldás rutinok hiánya többnyire csak heroikus és lelkes, de infantilis rogtónzéseket tesz lehetővé. (Abban az értelemben mindenképpen, hogy a skeres eljárás szoftverjét az alkalmi „győztesek” rendre veszni hagyják. – „A fejek okosodnak, de a szervezet ostoba marad.”)

Az imént azt írtam: „rendszerint egy iskolaváros két szomszéd iskolája sem tud a másokról.” Tapasztalataink alapján ennél éleesebben is fogalmazhatunk, nevezetesen, ha van egy iskolában diákönkormányzat (diáktanács), az a jellemző, hogy maga a DÖK is keveset tud önmagáról, s ritkán fordul elő, hogy „kottából játszik” (szisztematikusan átgondolt tervet készít, és saját cselekvési programjához szervezi a szükséges feltételeket, ciklikusan értékeli a vállalt célok szerinti eredményeit stb.) De az iskola közvéleménye és érdeklődése számára is perifériális jelentőségű saját diákönkormányzatának tusténkedése, s ez magától értetődően mindenhol így van, és így is marad, amíg a DÖK nem tud valódi, tétre menő folyamatok komolyan számításba veendő tényezője lenni.

Az eddig épp hogy csak jelzett nehézségek önmagukban is bőségesen elegendők ahhoz, hogy a DÖK még alkalmyszerűen se léphessen

túl az ún. tanórán kívüli tevékenység és szabadidős programok szervezőjének – egy kicsit diletáns, egy kicsit bohóc – társadalmasított kultúrfelelősi minőség szintjén. Pedig legalább ilyen súlyú következményei vannak ama ténynek, hogy a pedagógusok csak elenyésző töredéke rendelkezik diák (hallgató) korából legalább félprofi szervezői tudással, s csaknem bizonyos, hogy szakmatanulása során sem a graduális, sem a posztgraduális képzés során nem volt módja előhívható és használható tudásra szert tenni.

Nem segít az ügynek az sem, ha felelősségteljes és komoly hivatásbeli elkötelezettségű pedagógus fordul figyelmével és segítőkészségével az önszervező, vagy éppenséggel közömbösen tehetetlenkedő, esetleg talán csak tétova diákcsoporthoz felé, s autodidakta, de elszánt művezetése felépíti és mozgásba hozza a diákképviselőt. Hiszen a bonyolult fejlődési folyamat első – s olykor bizony elhúzódó – első fázisára az a jellemző, hogy megjelennek, szaporodnak és fölerősödnek az addig rejtőzködni kénytelen konfliktusok, – jelesül a krónikusan kezeletlen tanár-diák konfrontációk. Márpedig, ha erre nincs fölkészülve/fölkészítve a testület, s ha nem áll a folyamat mellett az igazgató, illetve a testület több mértékadó tagja, akkor a jószándék és ügybizalom is kevés, mert erőltet a túlerővel szemben, s ezért a folyamat megszakad, a formálódó és formát kereső fejlesztés fölszámolódik. Rendszerint tartósan, akár több évre is befagy az iskolapolgári mozgolódás.

Végül, bár első látásra paradox, de a *Ménner Ákos* által elindított Ezredforduló-projekt hozadékaí bizonyították: igenis vannak az iskola világában jól használható problémakezelő és konfliktusmegoldó eljárások, furgangos és ütöképes rutinok, de ezek, – pontosabban az ezeket kifejlesztő, birtokló és alkalmazó – diákok, illetve pedagógusok mintegy önmaguk elől is eltitkolják valahogyan megszerzett és jól hasznosítható tudásukat, vélhetően önvédelemből aféle spon-tán, s szerencsésen „bejött”, „ezúttal működő” ad hoc megoldásnak tüntetik föl, s valószínűleg ekként élik is meg. Az informális és legfőképpen a félintézményes szférában van tehát, és halmazódik is állampolgári tudás, azok az iskolapolgárok, akik nem váltak gyógyíthatatlannal rezignáltá, berzenkednek az őket saját sorsukból is kiszorító alattvalókénti bekerítettség ellen, azok egymástól is elvesse-tanulva valahogyan összehordják a társadalmi ügyesség alapjait. De ezek – a rejtőzködő társadalom szindrómája miatt – nem intézményesülnek, nem is ivódnak hát bele az iskola, vagy akár csak a diákság történelmébe, hordozójuk az élményszerű személyes

megtapasztalás, a szóbeliség, a megismerhetőséget és ismételt alkalmazást erősen korlátozza, hogy legföljebb lassú szétszívargás által terjed tovább. Ez a körülmény viszont mégis képes gátat emelni az intézményesítési és formalizálási törekvések elé. Hiszen – s ez a paradoxon gyökere –, a szervezetté-intézményessé változtatás kezdetben leginkább csak elszívja az energiákat, s nem hoz kézzelfogható eredményeket, sőt maga az intézményesítés folyamata szippantja föl azt az erőt, amit egyébként a valamilyen skert mégiscsak hozó provizorikus megoldásba fektetnének az érintettek. Az tehát a gond, hogy a képviselői rendszer, vagy a kifejlett diákönkormányzat is mindenekeelőtt eszköz, az abban való nyüzsgés csak kevesek számára bír önrítéssel, s amint tudjuk, ez az 1-2%-nyi deviáns („más dolgában jövő-menő ember”), átlátható és hozzáférhető, életteli, kétirányú közönségkapcsolatok híján gyorsan, mint idegen test: betokolódik, s eredeti jószándékával tökéletesen ellentétes módon szektáskodik. Magába zárul és elkülönözik.

Befejezésül még két dolgot szükséges exponálni: az iskolai diákönkormányzatok környékén tapasztalható csaknem teljes fogalmi tisztázatlanság tapasztalható, sőt az eltérő taralmak jelző kifejezések olykor színónimaként való cserélgetése miatt a szóhasználat is kaotikus. Elkerülhetetlen, hogy legalább a jól megkülönböztethető szerepeket és relációkat néven nevezzük és tisztán definiáljuk, s a diagnózis elkészítésekor következetesen ragaszkodjunk a kidolgozott meghatározásokhoz.

A diákönkormányzatok – még akkor is, ha valóban azok, továbbá ha minőségük és megformáltságuk kielégítően magas színvonalú, a résztvevők életkora, könnyebb elsodorhatósága stb. miatt instabil szociálpszichológiai képződésnek tekinthetők. És ekkor még nem is vettük számításba, hogy az iskolában uralkodó aszimmetrikus hatalmi viszonyok e tekintetben rendszerint azt jelentik, hogy alávetettségük (olykor: kiszolgáltatottságuk) nagy, védettségük pedig kicsi, s még ezen is könnyen üthető rés, ha tanár-diák ütközés miatt a másik fél ellentámadásba lendül. Pontosan ez az oka annak, hogy az *intézményesítés* foka kulcskérdés. S ez nemcsak a diákképviselők együttműködési/konfrontációs műveleteinek ismétlődés és hagyományok szentesítése ritualizáltságát jelenti (következésképpen *ebben* mérhető), hanem az ún. szervezeti minimum objektívációit, úgy mint írott szabályzat, választási-visszahívási procedúra, elfogadott szabályokkal körül- és kiegészített döntési automatizmusok, fellebbevelti eljárások és fórumrendszer, tehát mindaz, ami az iskolai közélet eme szegmensében tárgyiasult (következésképpen *ebben* is mérhető).

Különös figyelemmel kell tehát fordulni a látható, kikristályosított, s valahogyan meg is nevezett szerepkészlet (és ennek definíciójára), illetve a szervezetszerű működés *dokumentációjára*, s mindezek *előírásossága* felé. (Talán érdemes megjegyezni, hogy az Országos Diák Unió 1989 óta folyamatosan követeli, hogy

– az iskola biztosítsa a diákok számára azt a gyakorlóterepet, ahol az érdekérvényesítés, az akaratérvényesítés (az életképesség minimuma) tanulható, elsajátítható. Ha erre az iskola bármilyen oknál fogva nem vállalkozik, vagy nem alkalmas, legalább ne akadályozzon, az *önszerveződést* ne korlátozza.

– az iskolák szakmai felügyelete rendszeresen ellenőrizze a helyi diákönkormányzat és az iskolavezetés kapcsolatát. A megfigyelési, ellenőrzési szempontrendszer kialakításakor vegye figyelembe a diákönkormányzatok hálózatának, a diákszervezetek konkrét ajánlásait, javaslatát, összegző értékelését pedig hozza nyilvánosságra)

Tehát nem ringatjuk magunkat illúziókba, miszerint a tartalmi folyamatok és a metamorfózisok *mögötti* lényeg érdekkel minket, hanem éppen ellenkezőleg, a sokféle, rendszerint amorf s könnyen szétrebbedő szerkezetek, a változatos történések kontúrossága foglalkoztat, abból a premisszából indítunk, amit Bibó István után legutóbb Gombár Csaba fogalmazott újra: „a formák a társadalom védőszentjei!”

PÁL TAMÁS

Diákönkormányzati tapasztalatok a szombathelyi Schönherz Általános Iskolában

Iskolánk 13 éve működik, jelenleg 378 fő tanulólétszámmal, 19 osztályközösséggel. Szombathely egyik lakótelepén dolgozunk. Eddigi működésünk során is nyitottak, fogékonyak voltunk az új nevelési-oktatási kísérletek iránt. Jelenleg 4 éve a *Zsolnai József* nevéhez fűződő ÉKP program szerint dolgozunk. Nagy hagyománya van a gyerekközösségek működtetésének. Korábban az úttörőcsapat látta el a gyermekönkormányzati feladatokat. Iskolai diákönkormányzat 4 éve működik. Ez idő alatt is arra törekedtünk, hogy a gyerekek ismerjék az iskola céljait, beavatottak legyenek az iskola feladataiba, másrészt önkiszolgáló munkájuk során felelősséggel gyakorolják a különböző tevékenységeket. Az intézmény szervezeten biztosítja annak lehetőségét, hogy a tanulói érdekek és felelősségvállalás érvényesüljenek az iskola működtetésében, a gyerekekre vonatkozó döntésekben. Az 1991/92-es tanévben diákparlamenten került sor tanár-diák dialógusra, ennek eredményeként alakult ki a jelenleg érvényben lévő házirend.

Az önkormányzati munka *célja*: a tanulók ismerjék az iskola céljait, az intézményben folyó munkát; követítse a pedagógusközösségnek a tanulói kéréseket, igényeket; a közéletre való felkészülés jegyében személyes felelősség kialakítása az iskola jó híréért, a közös vagyonért, a környezet kultúrájáért; az önkiszolgáló tevékenységek biztosítsanak lehetőséget az iskola feladataiban való közreműködésre.

A diákönkormányzat szervezete

A tanulói önkormányzat az osztályközössé-
gekre épül. Az osztályok (3-8 évfolyam) osztály-
titkárt, tanulmányi felelőst, környezetvédelmi
felelőst, kulturális felelőst, sportfelelőst választanak. Az osztályok felelősei alkotják az irányítás középő szintjét, ők az egész tevékenységi területért felelősek. Munkájukat a diáktanács és a nevelőtestület tagjai patronálóként segítik. Az irányító a diáktanács, ennek tagjai az osztálytitkárok és a diákönkormányzat felnőtt vezetője.

A diákönkormányzat közösségei

Diákönkormányzat

titkár

felnőtt patronáló

Tanulmányi csoport Környezetvédelmi csoport
Kulturális csoport Sport csoport

Titkárok

Felnőtt patronusok

Gyermek patronusok

A tisztségviselők feladata:

Osztálytitkár:

Az osztály gyermekvezetője, képviselője a diáktanácsban. Munkakapcsolatot tart az osztályfőnökkel, osztályfőnöki órákon beszél, véleményezi az osztály magatartását, tanulmányi munkáját, irányítja a felelősök munkáját. Kezdeményez, javaslatot tesz az iskolai élet kérdéseiben, ösztönzi osztálytársait a képesség szerinti tanulásra. A lényeges fegyelmi problémákat a diáktanács elé viszi. Közvetíti az osztály tagjaira vonatkozó jutalmazási, büntetési javaslatokat.

A tanulmányi felelős:

Figyelemmel kíséri, értékeli a tanulók egyéni tanulmányi munkáját. Magatartás és szorgalom értékelésekor előterjeszti az osztály javaslatát. A szaktárgyi versenyeken való részvételre mozgósít. megszervezi a segítséget, a hiányzókat látogatását, a tananyag pótlását. Javaslatot tehet felzárkóztatóan korrepetálásra.

A kultúrfelelős:

Segíti a közművelődési felelős munkáját, szervezi, előkészíti az osztályünnepségeket, a közös színház-, mozilátogatásokat. Figyeli a sajtó aktuális cikkeit, gondolzza a faliújságot.

A környezetvédelmi felelős:

Ügyel a folyosók, termék tisztaságára, rendjére. Ellenőrzi, osztályfőnöki órán értékeli a hetes munkáját. Részt vállal az osztályok rendjének ellenőrzésében és az egészségnevelési rendezvények szervezésében.

A sportfelelős:

Mozgósít az iskolai sportversenyeken való részvételre, szervező munkájával segíti a rendezvények lebonyolítását. Ügyel arra, hogy a versenyeken elért eredmények az iskolaközösség elé kerüljenek (faliújság, iskolarádió).

A diáktanács feladata:

A *kisközösségek vezetőinek* beszámoltatása; információ szerzése a tanulói tájékoztatás tapasztalatairól, a versenyekről; az iskolagyűléseken elhangzott észrevételek megbeszélése, állásfoglalás a vitás kérdésekben, ennek továbbvitele az iskolavezetéshez; a tevékenységi teru-

leteken végzett munka véleményezése; az ügyeleti munkacsoporthoz értékelése.

Onkiszolgáló tevékenység: A következő területeken látunk el ügyeleti tevékenységet megbízás alapján: tanulói folyosóügyelet, telefonügyelet, portaügyelet, ebédlői ügyelet, környezetvédelmi feladatok.

A tanulói folyosóügyeletet a 4-7. évfolyam tanulói látják el, osztályonként naponta 1-1 tanuló, így a tanév során minden gyermek 3-4 alkalommal teljesíti ezt a megbízást. Feladataikat a házirendben határoztuk meg. Az ügyeltesek megkülönböztető jelzést nem viselnek, a szolgálati helyüknek megfelelő iskolarészen tartózkodnak, együtt töltik a szüneteket a gyerekekkel, csak rendbontáskor avatkoznak közbe. A többszörösen figyelmetelt tanulók nevét közli az ügyeltes nevelővel, aki azt bejegyzi az ügyeltes-füzetbe, amelyből az osztályfőnököket tájékoztatjuk.

A telefonügyeletet a 8. osztályos tanulók látják el napi váltással. A gyerekeket felkészítjük a kapcsolás módjára, kezükbe kapják a telefonáláshoz használatos mondatmodelleket, folyamatos feladat az udvarias beszédre, megszólításra tanítás.

A portaügyelet a 7. osztályos tanulók feladata, délelőtti-délutáni váltással.

Az ebédlőügyeletet az 5-6. osztályosok adják. Feladatuk: az 1. és 2. osztályos tanulók segítése az önkiszolgálásban, az asztalok tisztaságának, rendjének (víz, kenyér) biztosítása, a fegyelem ellenőrzése. Joguk van a hangoskodókat figyelmeztetni, nevüket az ügyeltes pedagógussal közölni.

A környezetvédelmi ügyeletet a 3. és 4. osztályosok látják el, feladatuk az iskola környékének tisztántartása, gondozása, szépítése.

Az ügyeleti tevékenységeken kívül tanulóink részt vállalnak az iskolai hagyományok ápolásában: elsősök fogadása, Luca-napi vásár, Mikulás-nap, Betlehemezés, karácsonyi hangverseny, Weöres Sándor vers- és prózamondó verseny, diáknapi, utolsó csengetés (ballagás).

JANZSÓNÉ MOLNÁR KATALIN –
MÉSZÁROS JÁNOSNÉ

A főiskolák egyesületéről

Az Ó.T.E. (Óvó- és Tanítóképző Főiskolák Egyesülete) 1992. április 4-én jött létre a főiskolai Főigazgatói Kollégium korábbi határozata alapján a bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskolán (6500 Baja, Szegedi út 2.) mint későbbi székhelyen. Elnöksége a tagozavazatokról, továbbá a választott elnökből (Rosta István fig.h., Kaposvár), alelnökből (Mihály Istvánné, Szarvas) és ügyvezető titkárból (Eördög Endre, Baja) áll. Az ellenőrző bizottság elnöke Lukács József (Szekszárd).

Az egyesület az 1889-ben alapított Tanítóképző Intézeti Tanárk Országos Egyesülete jog-

utódjának nyilvánította magát az 1993. április 23-án Kaposvárott tartott 2. közgyűlésen.

Az egyesületet 16 főiskoláról 264 fő oktató (nevelő) és 10 pártoló főiskola tagsága alkotja.

Az alapszabályban megjelölt célja a szakmai érdekképviselet, a főiskolák pedagógusképzés munkájának összehangolása, érdekképviseletének ellátása.

Tagjai az *Apáczai Csere János T.K.F. Győr, Jászberényi T.K.F., Comenius T.K.F. Sárospatak, Bessenyei György T.K.F. Szombathely, Zsámbéki T.K.F.* és a pártoló tagságú főiskolák: *Ovóképző Főiskola Sopron, Illyés Gyula T.K.F. Szekszárd, Eötvös József T.K.F. Baja, Csokonai Vitéz Mihály T.K.F. Kaposvár, Brunsvík Teréz Ó.F. Szarvas, Budapesti T.K.F., Vitéz János T.K.F. Esztergom, Kólcsey Ferenc T.K.F. Debrecen, Hajdúböszörményi Ó.F., Békéscsabai Főiskola* oktatóiból állnak.

Szakmai tagozatok: pedagógia-pszichológiai; tantárgypedagógiai, gyakorlati képzés; művészeti nevelés; természetudományi (technika, környezetismeret); matematika-informatikai; idegennyelvi és anyanyelvi, nemzetiségi nyelvi; (szervezés alatt:) társadalomtudományi; magyar nyelv és irodalmi; testi nevelési.

Ezek a szakmai tagozatok a tagság által választott tagozati elnökökkel változó helyen tartják szakmai összejöveteleiket.

A szervezet tartalmi képviseleti munkájának körébe tartozik a felsőoktatás tartalmi munkájának érdekképviseleti szervezeti összehangolása. A felsőoktatási törvénnyel kapcsolatos együttműködések, akkreditációs részvétel, továbbá a diplomák egyenértékűségének, a képzés struktúrájának további szakmai befolyásolása a tagozatok munkájának egyik fő célja.

Szeretnénk megindítani a hiányzó tagozatok munkáját.

Az önszerveződő munkát a főiskolák vezetése jól segítette, reményeink szerint a hasonló szervezetek között a felsőoktatásnak ezt a területét jól tudja majd képviselni az Ö.T.E.

EÖRDÖGH ENDRE

A helyi tanterv készítésének alapjai

Dr. Gerencsér Attila igazgatóhelyettes (Hajdú-Bihar-Megyei Pedagógiai Intézet – Módszertani segédanyagok) aláírásával értékes ajándékot hozott a posta. A fenti munkát (123 oldal), a szerzők három kötetesre tervezték. Jóllehet a címben jelzett témakör már nem egészen „szűz” terület (emlékeztünk szerint *Loránd Ferenc*, és *Szabenyi Péter* is „defloreáltak”) a munka nem tekinthető fölöslegesnek – sőt: aktualitása (minden „ellenszél” ellenére) növekedőben van és növekedni fog.

Bevalljuk: imponál és meglep a kötet szokatlanul nagy formátumú tájékozottságával, történelmi, közoktatáspolitikai és pedagógiai látókörével, a szerzők irodalmi olvasottságával – s he-

lyenként (különösen az első részben) szépirodalmi szármalásával. Az, hogy bőven merít – s ezt fel is tünteti – más szerzők munkáiból (pl. *Mátrai Zsuzsa* standard munkájából: Tanterv és vizsga külföldön) nem vétke, hanem erénye.

Keveselhetnénk a tulajdonképpeni téma részarányát (A 123 oldalból a 104-121. oldal) ha nem tudnók, hogy itt e tárgyban még két kötet várható (talán korainak is tűnik e beharangozás, de *Németh Lászlóval* szólva e türelmes várakozási azok „erénye”, akik nem akarnak valamit megcsinálni).

Különböző erőteljesen jelentkezik a NAT tudomásul- és komolyanvétele és a „*Báthory*-iskola” szuggesztója. (Attól függetlenül, hogy most a csodavárástól az „alaptalan alaptanterv” kitérőleg rendkívül széles és színes aspektusra kerekedett a dolog.)

Legjobbnak a már említett 104-121. oldalt tartjuk (III. A helyi tanterv társadalmi legitimitációja) – egy tartalomjegyzék azonban nem ártott volna.

Csak dicsérhetjük a széles történelmi alapvetést és az erőteljes külföldi – összehasonlító pedagógiai – szemlélet.

A folytatást érdeklődve várjuk.

FALUDI SZILÁRD

Magyar Mozgás- és Táncterápiás Egyesület

Az egyesület célja a mozgás- és táncterápia hazai és nemzetközi művelése és megismertetése. Ennek érdekében az egyesület az alábbi tevékenységeket kívánja végezni:

- a tagság összefogása a személyiségközpontú mozgás- és a táncterápiák, klinikai és személyiségfejlesztő tevékenység színvonalas folytatása céljából,

- műhelymunka az elméleti és gyakorlati tevékenység segítésére,

- ügyelni a személyiségközpontú mozgás- és táncterápiák hazai szakmai és etikai színvonalára,

- továbbadni az egészséges és kreatív életvezetéshez hathatós személyiségközpontú mozgás- és táncterápiás eszközöket.

Az egyesület célkitűzéseit a következő eszközökkel valósítja meg:

- képzés, továbbképzés,
- kutatás,
- személyiségközpontú mozgás- és különféle táncterápiák művelése,

- rendezvényszervezés,
- kiadói tevékenység,

- kölcsönös szakmai kapcsolat megteremtése külföldi mozgás- és táncterápiás szervezetekkel,

- kapcsolat létesítése és fenntartása más magyar és nemzetközi szervezetekkel,

- szakvélemény készítése közületek, magánosok, oktatási intézmények számára.

Az egyesület rendes tagja lehet minden nagykorú magyar, illetve külföldi állampolgárságú természetes személy, aki az egyesület alapszabályában foglalt célkitűzéseket elfogadja:

- az egyesület által elfogadott személyiség-központú mozgás- illetve táncterápiás személyiségfejlesztő vagy oktatási módszereken képzett,
- vagy ilyen képzéssel megszerzését vállalja, min. 150 órás pszichoterápiás sajátélmény-csoportban, és tánc- ill. mozgásterápiás kurzuson már részt vett, vagy a kurzus helyett valamilyen tánc- ill. mozgástechnikában többéves gyakorlatra van.

Az egyesület rendes tagja lehet minden olyan belföldi vagy külföldi illetékességű jogi személy is, amelynek alapszabályszerű tevékenységi köre alkalmas az egyesület célkitűzéseinek támogatására, feladatainak teljesítésében való közreműködésére. A jogi személy egyesületi tagsági jogait kijelölt képviselőjének jognyilatkozatai révén gyakorolja.

A tagsági viszony az egyesület elnökségének elfogadó határozatával jön létre. A felvételhez két tag írásbeli ajánlása szükséges.

Az egyesület székhelye: 1126 Budapest, Hertelendy u. 6.

Működési területe: országos

Az integrált művészeti nevelésről Debrecenben

Német vendégprofesszor, a városi iskolák hasonló törekvéseinek gyakorlati beszámolója, továbbá az „Iskolatársulás '12' elnevezésű innováció tiszafüredi munkatársainak részvétele, drámapedagógiai tréning, improvizatív koncert (magyar ősbemutatóval) kísérte azt a „Csokónai-program” ihlette háromnapos tábort, melyet a debreceni Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szervezett az ország minden tájáról érkező olyan (elsősorban művészeti főiskolás) pedagógusjelölteknek, akik az integratív művészeti nevelés elkötelezettjei.

A program során bemutatkozott Lauer Helga és Balogh Ildikó, a Gyermektanulmányok Alapítványa helybéli ösztöndíjasai is. Varvasovszky Dóra tanárnő, a program szervezője méltatta a Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma törekvéseit a gyermekvilág és a gyermekszemélyiség integrált látatására. A gyermekek jogai és hatékony művészeti nevelésük elválaszthatatlan – hangsúlyozta.

TL

A Tájak Korok Múzeumok mozgalmá és az iskola világa

A fenti témában hívott össze kapcsolatteremtő beszélgetést a Tájak Korok Múzeumok Egyesület. Képviselettek magukat az iskolában szerveződő TKM Baráti Körök közül Budapestről a Váli útiak, az Irányi Dániel utcaiak, s a Bathyányi tériek (valamennyien általános iskolások), Jász-

ladányból, Tiszalucról, Páparól, Gávavencsellőről, Paszabról ill. Fülöpszállásról, továbbá a kecskeméti Széchenyi Szakközépiskolából tanítók, tanárok, pedagógiai asszisztensek, népművelők ill. muzeológusok, valamint a Zala és Csongrád megyei Pedagógiai (és Közművelődés) Intézetek helytörténeti-honismeret-közművelődés iránt elkötelezett munkatársai.

A TKM Baráti Körök egyébként csaknem 20 általános iskolában működnek már, taglétszámuk túlhaladja az ezret. Jellegzetesnek mondható, hogy többgenerációs közösségek, több klub képes volt megőrizni az iskolát elhagyó fiatalokat is közösségében, másutt a szülők tevékenykednek együtt gyermekeikkel, pedagógusokkal (akik közül többen nem is vezetői, hanem résztvevői minőségben csatlakoznak a TKM Klubhoz).

A klubok tevékenysége sokoldalú, a természetjárást, turizmus, aktív környezetvédelem ötvözik a művelődéstörténeti érdeklődéssel. A TKM Egyesület művelődéstörténeti játéka, pályázatai, táborai sikeresnek mondhatók – igazolták vissza a beszélgetés résztvevői. A képviselt Pedagógiai Intézetek késznek mutatkoztak az együttműködésre, hiszen feladatuknak tudják ilyen és hasonló – a közoktatás és közművelődés egységét, a nyitott iskola irányába való fejlődést, az iskolai diákköröket, ifjúsági kezdeményezéseket segítő – kezdeményezések támogatását, nyilvánosságának javítását. A TKM Baráti Körök képviselői felhívták a figyelmet arra, hogy a kisiskolák, ill. a középiskolák korszerűségi sajátosságaira is érdemes felfigyelni TKM akciói tervezésénél. Szóba került a Széchenyi Ifjúsági Keszinó-hálózat kialakításának terve is, a TKM-táborokban, vetélkedőkben bevált játéksorozat köré szerveződő ifjúsági együttlétek kiszélesítése.

A jelenlévők fontosnak tartották a további rendszeres kapcsolattartást. Ezen kérés teljesítésére a beszélgetés vezetői, Vajda Ferencné, a TKM Egyesület munkatársa és Trencsényi László, az OKI Iskolafejlesztési Központ igazgatóhelyettese (a TKME választmányi tagja) ígéretet tettek.

Küszöbön áll az 1994. évi játék és vetélkedő meghirdetése. Témája: Teremtő félévszázad címmel a XIX. század második fele, a magyar polgárosulás hőskora – a résztvevők figyelmét a helyi emlékekre, helyi történetekre, helyi személyiségekre kívánják irányítani a kiírók.

Dramaturgiai olvasókönyv

A *Marczibányi Téri Művelődési Központ* kiadásában jelent meg a válogatás a dramaturgiai szakirodalomból (*szerk.: Dúró Győző és Nánay István*). Ára 280,- Ft (AFA-val együtt). Megvásárolható illetve megrendelhető Marczibányi Téri Művelődési Központban (1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.) és a Kerekasztal Színházi Nevelési Központnál (2100 Gödöllő, Szabadság út 6.)

A sorozat következő kötete 1993. őszén jelenik meg: Bolondos királyság, királyi bolondság. (Színjátékok gyermekszínjátszó csoportok számára, szerk: *Keleti István*.)

Reformpedagógiai olvasókönyv

A reformpedagógiák, a „Gyermek évszázadának” nagyszabású, optimista szellemi és gyakorlati törekvései kevésbé ismertek a magyarországi olvasó előtt. Az elmúlt évszázadban többször is adódott alkalom arra, hogy a mindenkori hatalom, mint gyanús „holmit” elzárja mindezeknek hazai terjedése elől a lehetőséget. A magyar olvasónak alig mond valamit *Decroly, Claparede, Montessori, Steiner, Dewey, Neill, Korczak* és mások neve. Talán még azt sem tudja igazán, hogy a magyar gyermektanulmányozás a századelőn a világ élvonalában mutatta fel a hazai pedagógiai, pszichológiai – sőt szociológiai s megannyi más tudományterületéről – szakma eredményeit. Az éppen 80 éve, 1913 tavaszán megrendezett I. Magyar Gyermektanulmányi Kongresszus impozáns seregszemléje volt egy reménytelis pedagógiai modernizációnak. A mai magyar olvasó keveset olvasott *Nagy Lászlótól, Karácsony Sándortól*, nemigen tud a *Domokos Lászlóné* vezette Új Iskoláról, vagy *Nemesné Müller Márta* Családi Iskolájáról. Ebben a rövid felsorolásban azt is érdemes megjegyezni, hogy napjaink magyar átgolvasója a szovjet-orosz pedagógiáról is torz, hamisított képet kapott, nemigen jut eszébe a 20-as évek pezsgését összevetni a korszak valamennyivel ismertebb művészeti életével, *Meyerhold* avantgard színházával, *Liszickij* és mások festészetével.

A Magyar Drámapedagógiai Társaság felhatalmazott gondozója a hazai drámapedagógiai képzésnek. E képzés keretében indulnak meg az első, immár hivatalos „drámajátékvezető” tanfolyamok. A Társaság elengedhetetlennek tartja, hogy a drámapedagógia immár „felkent” művelői széles körű pedagógiai, reformpedagógiai tájékozottsággal rendelkezzenek. Tudják elhelyezni saját mesterségüket a század pedagógiai mozgalmainak áramlataiban. Hiszen igazolható: a drámapedagógiai gondolat, gondolkodásmód (és cselekvésmód) szinte valamennyi áramlatban felbukkan, hogy aztán érett formájában fogalmazódják meg a drámapedagógia klasszikusainál, egy *Slade*-nél, *Bolton*-nál (másoknál), akiknek szintén ott a helyük a pedagógia XX. századi nagy megújítóinak sorában!

A Reformpedagógiai Olvasókönyv tehát házigazdát olvashatunk. Csoportban foglalja össze, s eredeti források alapján mutatja be a nagy reformpedagógiai gondolatokat, elkíséri út-

jukat egészen napjainkig, hiszen a kötetben szó esik a 60-as évek iskolátlantitási mozgalmáról is, nemkülönben azokról a küzdelmekről, melyeket a megkésett kelet-európai fejlődés körülményei közepette a reformpedagógia új hullámának drámai életutat járó alakjai – *Gáspár, Zsolnai* és mások – folytattak.

A kötetet *Trencsényi László* állította össze, bevezető tanulmánya kalauz kíván lenni a reformpedagógiák olvasásához.

A kötet megrendelhető:

Drámapedagógiai Társaság

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Ajánlás a Történelmi játszótáborok kötetéhez

A Tájak-Korok-Múzeumok mozgalma szükségképpen talált rá a történelmi játszótáborok azon formáira, amelyek hazánkban a 70-es években, több helyszínen, szinte egyidőben bontakoztak ki (több progresszív pedagógiai tradíció elemét ötvözve az újítással). A drámapedagógia, a kézműves játszóház, a táncház, valamint a hagyományörzés és a honismeret metodikája találkozott itt. Kreativitás és tradícionálisizmus! Két látszólag távoli princípium! Az lehet a felnőttek filozófiái vitáin, de nem az, hanem inkább összetartozó ikertestvérek a gyerekvilágban, a játékokban. Ezért talált sikeres résztvevőkre, követőkre a históriát egyszerűen hitelen és játékosan megidéző TKM táborok mindegyike! Ezeket a táborokat a gyerekek játékát tisztelő, kreatív és hagyományápoló értelmiségiek szervezték: pedagógusok, muzeológusok, iparművészek, játékmesterek, népművelőanimátorok.

Vége akadt vállalkozó is, hogy a táborozás-sorozat módszertanát megörökítse, megírja, gyűjteménybe szerkessze, gyarapítva a témába vágó könyvek sorát, s például ajánlja a következő táborszervezők számára.

A gyűjtemény szerzőinek, összeállítóinak nincs okuk a szabadkozásra, hogy tudniillik a társadalmi munkamegosztás hivatalos rendje szerint nem pedagógusok. A gyűjtemény magasfokú és korszerű pedagógiai kultúráról tanúskodik, – még a részleteket illetően is.

Voltaképpen a szerénykedő (outsider) szerep is csak előnyére válik a kötetnek. Hisz olyan utalásokat, részleteket is leírnak, vállalnak, amelyet a „dörzsölt”, a „beavatott” pedagógiai szakíró nem ír le, mert az hiszi, hogy a pedagógusok „úgyis tudják”. Pedig dehogyan tudják! Ezért üdvözlöm azt a módszert, amely a szervezés-programalkotás-lebonyolítás egészen precíz, mondhatni alapfokú technológiáját is leírja. Igen

sok pedagógus – különösen a táborélmény nélkül pályára lépő fiatal – ezt nem tanulta.

Szellemes az alapötlet is. Végy egy tábort, a legkikeresebbet a TKM történetéből – ez Széchenyit és korát idézte Sopronban –, a legkifinomultabb módszert, haladj végig ennek logikáján, s közben egy-egy kitérő erejéig told bele a megelőző történelmi játéktáborok (ókori Róma, reneszánsz stb.) analóg módszereinek példáit is.

Az ismétléseket elkerülő izgalmas, olvasmányos szerkezet alakult ki a TKM Egyesület kiadásában megjelent módszertani kötetben.

TRENCSENYI L.

Hírek a Megyei Pedagógiai Intézetekből

Jász-Nagykun-Szolnok

Pályázat

A nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium vezetősége, a városi Polgármesteri Hivatal támoga-

tásával Krúdy Gyula születésének 115. és a nevét viselő iskola fennállásának 25. évfordulója alkalmából *irodalmi pályázatot hirdet az 1993/94-es tanévben valamennyi középfokú intézmény tanulóinak számára.*

Választható pályatípusok a tanulmány, illetve esszé műfajában:

1) Krúdy műveinek jellemző tájai, helyszínei, vagy

2) Szindbád alakja a művészetek világában – Krúdy-művek és Huszárík: Szindbád filmje alapján, vagy

3) Nyelvi gazdagság Krúdy prózájában

A pályamunkák terjedelme max. 10 gépelt oldal lehet.

A jellegű pályázat beküldési határideje: 1994. február 1.

Cím: Jubileumi pályázat

Krúdy Gyula Gimnázium

4400 Nyíregyháza, Krúdy köz 2.

(A pályázó adatait zárt borítékban kérik!)

Díjazás: I. díj: 7000,- Ft

II. díj: 5000,- Ft

III. díj: 3000,- Ft

Eredményhirdetés: 1994. május 7-én a gimnázium jubileumi ünnepségén.

Füzi László

AZ IRODALOM HELYZET TUDATA

320 oldal, ára 380 Ft.

Megrendelhető a Jelenkor Kiadó
címen: 7621 Pecs, Széchenyi tér 17.

Legalább 11 db. megrendelése
esetén 40 % árengedményt adunk!

„Szabad-e irodalomtörténetet írni a jelen irodalmáról?” – teszi fel könyve bevezetőjében Béládi Miklós nyomán a kérdést Füzi László, aki könyve megírásával annak bizonyítására vállalkozott, hogy a korábbi hasonló kísérletek kudarca „nem a kortársi »irodalomtörténet-írás« feleslegességét vagy éppen séggel lehetetlenségét sugallja számunkra, hanem a sajátos nézőpontú, meghatározott szándékokkal elvégzett vizsgálódás értelmességét. A már említett szempontok figyelembevételével az irodalom életfolyamatait igyekszünk bemutatni, s a folyamatok és művek társadalmiságát, az irodalomnak a társadalommal való kölcsönös kapcsolatát.”

A KÖRNYEZETVÉDELMI FÜZETEK című gyűjteményes kiadványhoz a megrendelés szerinti számú, egyenként 20-40 oldal terjedelmű szakirodalmi tanulmány (szemleciikk) készül. Az egyes füzetek ára – a terjedelemtől függően – 300-500 Ft. A teljes gyűjtemény ára a füzetszámból adódó teljes vételár 80%-a. Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a sorszám nem jelenti a megjelenés sorrendjét.

1994. évi tanulmányok

1. A környezetvédelmi auditálás
2. Vagyonértékelés és a környezetterhelő visszamaradt szennyezés
3. Környezetihatás-vizsgálatok példái Nyugat-Európában
4. Kommunális hulladék lerakók társadalmi elfogadtatása, létesítése, felszámolása
5. Veszélyes hulladék lerakók követelményei az Európai Közösségben
6. Veszélyes hulladékok égetése
7. A PVC probléma, az újrahasznosítás lehetőségei
8. Elektronikai hulladék környezeti veszélyei
9. Építési hulladékok újrahasznosítása
10. Környezetvédelmi mérő- és monitoring rendszerek korszerű adatátvitel
11. Környezetvédelmi laboratóriumi vizsgálatok minőségbiztosítása
12. A környezeti zajvédelem szabályozási példái Európában
13. Genetikailag módosított mikroorganizmusok szándékos kibocsátásának környezeti kockázata
14. Vegyi anyagokra való többszörös érzékenység (multiple chemical sensitivity)
15. Az ránbányászatot követő rekultiváció kérdései
16. Utak jégmentesítése és a környezet
17. Tunzmus és a környezet védelme
18. Levegőszennyezés és műemlékvédelem
19. A kommunális szennyvíztisztítás gazdaságossági kérdései
20. A légi közlekedés hatása a környezetre
21. A napenergia hasznosítása a városi építésben
22. „Bioépítészet” (vályog, vert fal, zöld tető, földbe süllyesztés)
23. Környezetkímélő villamosenergia-termelési és településfejlesztési lehetőségek a geotermikus energia hasznosításával
24. Környezetkímélő nagy hatásfokú szénerőművek
25. Üzemvízcsatornázás és tározás nélküli vízerőmű környezeti hatása
26. Környezeti, gazdasági, ill. agrárpiaci szempontok a biomassza-hasznosításban

1993. évi tanulmányok

- 93/21. A környezettudat alakítása és a környezetvédelem oktatása iskolákban és egyetemeken
- 93/X. Táplálkozás és egészség
- 93/3. Radon a környezetünkben
- 93/20. Az ólom hatása az egészségre

Megrendelhető:

Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár Kiadói Igazgatóság
1088 Budapest, Múzeum utca 17. vagy 1428 Budapest, P. f.: 12.